

Piret Väinsalu
Eestimaa Looduse Fond

Teie 30.09.2019

Meie .03.2020 nr 1-6/20-40/1

Seisukoht kollektiivse pöördumise
„Kliimaneutraalne Eesti aastaks 2035“ kohta

Austatud kollektiivse pöördumise esitajate esindaja

Kollektiivne pöördumine laekus Riigikogule 2019. aasta 30. septembril ja selles „soovitakse Eesti riigilt kiiret tegutsemist kliimamuutuse pidurdamiseks: Eesti peab saavutama kliimaneutraalsuse hiljemalt 2035. aastaks teaduspõhiste ja kogu ühiskonda kaasavate õiglaste lahenduste kaudu.“ Paraku ei ole mitmed Eesti kliimapoliitikat suunavad dokumendid (Kliimapoliitika põhialused aastani 2050, Energiamajanduse arengukava aastani 2030, Eesti riikliku energia ja kliimakava aastani 2030) ajakohased.

Riigikogus menetleti pöördumist kooskõlas Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse peatükis 18² „Kollektiivsete pöördumiste menetlemise kord“ sätestatuga. Riigikogu juhatuse 2019. aasta 08. oktoobri otsusega nr 96 edastati kõnealune pöördumine edasiseks menetlemiseks keskkonnakomisjonile.

Keskkonnakomisjon arutas pöördumist 2019. aasta 12. novembri, 19. novembri, 2. detsembri, 3. detsembri, 10. detsembri ning 2020. aasta 27. jaanuari ja 23. märtsi istungitel¹.

12. novembri avalikust istungist võtsid osa Eestimaa Looduse Fondi, Eesti Rohelise Liikumise, SA Keskkonnaõiguse Keskuse, Koosloodus SA, Fridays For Future Eesti liikumise, Teeme Ära SA, Arengukoostöö Ümarlaua, Stockholmi Keskkonnainstituudi (SEI) Tallinna Keskuse, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Keskkonnaministeeriumi esindajad. Toimus sisuline arutelu, mille käigus tutvustasid osalejad oma seisukohti pöördumises toodud ettepanekute kohta. Samal istungil tegi SEI Eesti juhataja Lauri Tammiste ülevaate SEI uuringust „Kliimaneutraalsuse saavutamine Eestis“, kas ja kuidas on võimalik Eestil jõuda kliimaneutraalsuseni aastaks 2050. Komisjonis tõdeti, et teema on tõepoolest väga oluline ning seda on vaja detailselt arutada. Komisjon võttis pöördujate sõnumi teadmiseks ja edasiseks arutamiseks ning otsustas, et kaalub olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu algatamist. Samal istungil otsustas komisjon küsida arvamust kollektiivse pöördumise „Kliimaneutraalne Eesti aastaks 2035“ kohta majanduskomisjonilt, maaelukomisjonilt, sotsiaalkomisjonilt ja rahanduskomisjonilt.

Majanduskomisjon arutas kollektiivset pöördumist oma 09.12.2019 istungil. Komisjoni istungil tutvuti SEI uuringuga „Kliimaneutraalsuse saavutamine Eestis“ ning samuti kuulati Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Keskkonnaministeeriumi seisukohti

kliimaneutraalsuse saavutamise osas. Majanduskomisjon toetas liikumist kliimaneutraalsuse suunas, küll aga 2035 ambitsioon tundub majanduslikus mõttes ühiskonnale liiga kallis.

Sotsiaalkomisjon arutas kollektiivset pöördumist oma 13.01.2020 istungil. Osalema olid kutsutud Sotsiaalministeeriumi ja Rahandusministeeriumi esindajad, kes selgitasid oma seisukohti ning vastasid komisjoni liikmete küsimustele. Sotsiaalkomisjoni arvates on tõstatatud teema oluline ning probleemide lahendamiseks oleks vaja kaaluda erinevaid aspekte. Komisjon otsustas konsensuslikult mitte toetada ülalloodud kollektiivset pöördumist. Komisjon leidis, et Eesti peaks lähtuma kliimapoliitika põhialustest aastani 2050. Kliimaneutraalsuse saavutamiseks tuleb avalikul, era- ja kolmandal sektoril teha aastate jooksul investeeringuid praeguses vääringus hinnanguliselt 17 miljardi euro ulatuses. Kollektiivses pöördumises esitatud ettepanek saavutada kliimaneutraalsus Eestis aastaks 2035 ei ole piisavalt analüüsitud ning mõjud, eelkõige just põlevkivienergeetikale ning töökohtadele Ida-Virumaal, vajavad täpsustamist. Komisjoni arvates on Ida-Virumaa tundlik piirkond ning komisjon näeb riske, et see võib tööturu olukorda oluliselt halvendada.

Maaelukomisjon arutas kollektiivset pöördumist oma 14. jaanuari istungil. Komisjoni istungil tutvuti SEI uuringuga „Kliimaneutraalsuse saavutamine Eestis“, samuti tutvusid komisjoni liikmed Maaeluministeeriumi ja Keskkonnaministeeriumi seisukohtadega kliimaneutraalsuse saavutamise teemadel. Arutelu tulemusel leidis maaelukomisjon, et kollektiivses pöördumises püstitatud eesmärgid ja põhimõtted on õiged ning nende saavutamise poole tuleb liikuda, kuid olemasoleva analüüsi põhjal puudub kindlus, et need oleks reaalselt saavutatavad aastaks 2035.

Rahanduskomisjon arutas kollektiivset pöördumist oma 14.01.2020 istungil. Istungil andsid Rahandusministeeriumi esindajad ülevaate Eestis kliimaneutraalsuse saavutamiseks hetkeseisuga kavandatust ja erinevatest asjaomastest väljatöötatud dokumentidest ning vastasid komisjoni liikmete küsimustele. Arutelu tulemusel jäi rahanduskomisjon seisukohale, et kliimaneutraalsuse eesmärgi võimaliku kiirema saavutamise jaoks tuleb valitsusel analüüsida, missugused tegevused ja investeeringud on kõige olulisemad ning arvutada, milline on nende maksumus ja mõju, kui kliimaneutraalsuse eesmärk saavutada aastaks 2035. Riik peaks oma poliitika kujundamisel investeeringutes algusest peale arvestama mõjudega kliimale. Järgmiste aastate investeeringuid kavandades tuleb arvestada iga investeeringu puhul vajadust jõuda kiiremini kliimaneutraalsuseni. Praegu on olukord selline, et vajadus kliimaneutraalsuse saavutamiseks on, kuid see nõuab tehnoloogilise ja ühiskondliku suutlikkuse kiiret ning laiapõhjalist arengut.

Keskkonnakomisjoni 19. novembri istungil anti komisjonile ülevaade riikliku energia- ja kliimakava aastani 2030 valmimise kohta. Komisjoni istungile olid kutsutud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Rahandusministeeriumi, Maaeluministeeriumi ja Keskkonnaministeeriumi esindajad, kes tutvustasid valmivat kava ja vastasid komisjoni liikmete küsimustele. Istungil rõhutati, et tuleb pidada lubamatuks riiklikest arengukavade eesmärkidest kõrvalekaldumist ilma sisulise põhjenduste analüüsita.

Keskkonnakomisjoni 2. detsembri istungil toimus komisjonis taastuvenergeetika alane arutelu, kus osalesid Taastuvenergia Koja, Eesti Jõujaamade ja Kaugkütte Ühingu, Eesti Tuulenergia Assotsiatsiooni, MTÜ Eesti Päikeseelektri Assotsiatsiooni, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Keskkonnaministeeriumi esindajad. Arutelu eesmärk oli mõista, mis seisus me taastuvenergiaga hetkel oleme ja mis on tuleviku ambitsioonid.

Keskkonnakomisjoni 3. detsembri istungil toimus tuumaenergeetika alane arutelu, kus osalesid Fermi Energia OÜ, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja

Keskkonnaministeeriumi esindajad. Arutelu eesmärk oli saada teavet tuumaenergeetika kasutamise võimalikkusest Eestis sest tuumaenergial võib olla oluline roll Eesti kliimaneutraalsuse eesmärgi täitmisel.

Keskkonnakomisjoni 10. detsembri istungil toimus põlevkivienergeetika alane arutelu, kus osalesid Eesti Energia AS, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Keskkonnaministeeriumi esindajad. Keskkonnakomisjon soovis teada saada, millised on Eesti Energia AS plaanid kliimaneutraalsuse saavutamise kontekstis. Eesti Energia esindajad andsid ülevaate, milline võiks olla Eesti Energia panus, kuidas tagada süsinikuneutraalsus Eestis taskukohase energia- ja varustuskindlusega. Tehti ülevaade põlevkivi tootmisvõimsuste väljavaate kohta aastani 2030 ning väideti, et põlevkivitööstuse emissioonid vähenevad 2040. aastaks umbes 75%.

27. jaanuari komisjoni istungil otsustas keskkonnakomisjon teha Riigikogu juhatusel ettepaneku võtta täiskogu päevakorda oluliselt tähtsa riikliku küsimusena arutelu teemal „Kliimaneutraalne Eesti aastaks 2035?“ (OTRK) 19. märtsil 2020.a. Seoses riigis eriolukorra kehtestamisega otsustas keskkonnakomisjon oma 16. märtsi istungil teha juhatuse ettepanek võtta OTRK täiskogu päevakorrast välja. Keskkonnakomisjon peab endiselt väga tähtsaks kliimaneutraalsuse alast arutelu Riigikogu täiskogus ning seetõttu planeerib uut arutelu peale eriolukorra lõppemist.

Keskkonnakomisjon toetab kollektiivse pöördumise algatajate arvamust, et Eesti peab saavutama kliimaneutraalsuse võimalikult kiiresti teaduspõhiste ja kogu ühiskonda kaasavate õiglaste lahenduste kaudu. Kliimaneutraalsusele majandusele üleminek peab toimuma võimalikult kiiresti, sest mida kaugemale lükata strateegiliselt olulised otsused ning meetmete rakendamisega alustamine, seda keerukamaks ja kallimaks kliimaneutraalsuse suunas liikumine läheb.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Erki Savisaar
esimees

631 6511 keskkonnakomisjon@riigikogu.ee

ⁱ Kollektiivse pöördumise ja sellega seonduvad materjalid, nt protokollid ja komisjonide arvamused, on leitavad Riigikogu veebilehel: <https://www.riigikogu.ee/tutvustus-ja-ajalugu/raakige-kaasa/esitage-kollektiivne-poordumine/riigikogule-esitatud-kollektiivsed-poordumised/>